

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการสุขภาพโภชนาการในชนบท
หมู่บ้านหนึ่งของจังหวัดลำปาง

ผู้เขียน นางสาวกนกแก้ว สุขุมลวรรณ

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ :

อาจารย์ ดร. สิทธิธัญ	ประพจน์นิตสาร	ประธานกรรมการ
อาจารย์ จิราลักษณ์	จงสถิตมัน	กรรมการ
รองศาสตราจารย์พนัน	สุจำนงค์	กรรมการ

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการสุขภาพโภชนาการในชนบทในหมู่บ้านหนึ่งของจังหวัดลำปาง เป็นการศึกษาทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ใช้วิธีการศึกษาทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ได้กำหนดกรอบความคิดในการศึกษาและวิเคราะห์จาก ๕ แนวคิด คือ แนวคิดเกี่ยวกับระบอบราชการไทย แนวคิดนโยบายของรัฐกับการดำเนินงานทางด้านสาธารณสุข แนวคิดวิถีชีวิตเรื่องสุขภาพระหว่างรัฐกับประชาชน และแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน

การศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ห้วงองค์ประกอบของการมีส่วนร่วม ๓ องค์ประกอบที่สัมพันธ์กัน ดังนี้คือ

๑. รูปแบบของการมีส่วนร่วม ซึ่งมีได้หลากหลาย เป็นไปตามเงื่อนไขของเนื้อหาสาระและประเด็น และสอดคล้องกับบริบททางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

๒. เงื่อนไขของเนื้อหาสาระ คือ ประชาชนมีความเข้าใจและเห็นประโยชน์หรือข้อเสียในประเด็นที่จะมีส่วนร่วมนั้นอย่างไร

๓. เงื่อนไขของประเด็น คือ ประชาชนรู้สึกว่าเป็นประเด็นของการมีส่วนร่วมนั้นเป็นสิ่งที่จำเป็นมากหรือน้อย มีแบบแผนการปฏิบัติมาก่อนหรือไม่ และประเด็นนั้นมีลักษณะที่ดำเนินการเป็นแบบกลุ่มหรือทำได้ด้วยตนเอง

ผลการศึกษาในหมู่บ้านตัวอย่างพบว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในประเด็นสุขภาพโภชนาการมีได้หลากหลายเป็นไปตามเงื่อนไขของเนื้อหาสาระและประเด็นดังกล่าวข้างต้น โดยประเด็นสุขภาพโภชนาการ มีลักษณะเป็นสิ่งที่สามารถดำเนินการด้วยตนเองได้ ไม่จำเป็นต้องดำเนินการเป็นกลุ่ม

สำหรับเงื่อนไขของเนื้อหาสาระและประเด็นการมีส่วนร่วมงานวิจัยนี้พบว่า ขึ้นอยู่กับ

การผสมผสานความแตกต่างระหว่างแนวคิดของรัฐกับประชาชนในเรื่องสุขภาพอาหาร ในกรณีที่ผลของการผสมผสานประสบผลสำเร็จ สามารถทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกว่าประเด็นนั้นเป็นสิ่งจำเป็น สอดคล้องกับแบบแผนการปฏิบัติของประชาชน ประชาชนมีความเข้าใจและเห็นประโยชน์ของประเด็นนั้น ประชาชนก็จะมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่และเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับที่รัฐกำหนด

แต่ถ้าการผสมผสานกันไม่เกิดความกลมกลืน ประชาชนไม่รู้สึกว่าประเด็นสุขภาพอาหารนั้นเป็นปัญหา ไม่รู้สึกว่าเป็นสิ่งจำเป็น ไม่สอดคล้องกับแบบแผนการปฏิบัติ ประชาชนไม่เข้าใจหรือเข้าใจแต่ไม่เห็นประโยชน์ของประเด็นสุขภาพอาหารนั้น การมีส่วนร่วมก็จะเป็นรูปแบบที่ไม่สมบูรณ์หรือแตกต่างหลากหลายไปตามเงื่อนไขต่างๆ เป็นต้นว่า เงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ซึ่งกรณีนี้เป็นรูปแบบที่รัฐคิดว่าประชาชนไม่มีส่วนร่วม

การผสมผสานกันระหว่างแนวคิดของรัฐกับแนวคิดของประชาชนจะเป็นไปอย่างกลมกลืนหรือเกิดความแปลกแยก ขึ้นอยู่กับโครงสร้างและวัฒนธรรมในการทำงานของรัฐว่ารัฐมีโครงสร้างในการทำงานที่ยืดหยุ่น สามารถปรับให้สอดคล้องกับความแตกต่างทางความเชื่อ ความคิดและพื้นฐานการศึกษา ตลอดจนเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของท้องถิ่นได้หรือไม่ และขึ้นอยู่กับแนวคิดของประชาชนว่ามีความแตกต่างจากแนวคิดของรัฐมากน้อยเพียงใด

This study has found that forms of people participation in food sanitation project are diverse and that the essence and issues of participation followed the stated components except that food sanitation can be carried out individually .

As far as the essence and the issues of participation are concerned, the study revealed that it is based on a synthesis of state conceptions ,and people perceptions . If this synthesis is successful, then people will feel that such issue is necessary and corresponded to their living practice ; understand and foresee its advantages , people will have full participation in line with the state direction .

In case of unsuccessful synthesis , people perceive that such issue is not problematic , unnecessary and inconsistent with their living practice or do not understand, or understand but do not foresee its advantages , participation will be partial or varies according to the economic , social and cultural contexts it originated which often the state views as no participation from people .

In essence, the aforementioned synthesis between the state and the people depends upon the flexibility of the structure and culture of Thai bureaucracy in response to the diversity of local economic , social and cultural contexts and the difference in conceptions between the state and people .